



DOI: 10.18427/iri-2017-0041

## **Szókincsoktatás a mezőelmélet és a mentális lexikon hálóösszefüggéseinek tükrében**

© **Drahota-Szabó Erzsébet**

**Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar  
Nemzetiségi Intézet, Német és Német Nemzetiségi Tanszék, Szeged**

[drahota@jgypk.u-szeged.hu](mailto:drahota@jgypk.u-szeged.hu)

Az írás célja röviden bemutatni, hogyan lehet a nyelvészeti kutatások eredményeit az idegennyelv-oktatásban felhasználni. Az elméleti háttérrel szemantikai (pontosabban mezőelméleti) és pszicholingvisztikai (ezen belül a mentális lexikon hálózat-összefüggéseire vonatkozó) kutatások adják. A tanulmány a hangsúlyt a mezőelméleten belül szintagmatikai összefüggésekre helyezi, s ezt az elméleti háttérrel köti össze a mentális lexikon (az „agyi szótár”) kollokációs hálójára vonatkozó ismeretekkel. A téma gyakorlati jelentősége abban áll, hogy a vonatkozó nyelvészeti kutatások tanulságai az idegen nyelvek – jelen esetben a német – szókincsének az oktatását hatékonyabbá tehetik. A nyelvészeti kutatások tehát nemcsak felhasználhatók, de felhasználandók az idegen nyelvek oktatásában, az „alkalmazott” nyelvészet jegyében.

### ***Szemantika (mezőelmélet), kontrasztív lexikológia és szókincsoktatás***

#### ***Ekvivalenciatípusok, paradigmaticai mezők***

A németet mint idegen nyelvet tanulóban – még az egyetemi germanisztikai tanulmányok idején is – az a naiv képzet él, hogy egy magyar szónak egy német megfelelője van. Ezt a tévhitet – a kontrasztív lexikológia módszereivel – nyelvi példákkal szét kell oszlatni, tudatosítani a hallgatókban azt, hogy a nyelvek különbözőképpen képezik le/tükrözik a valóságot, s így az anyanyelv és a cél nyelv szókincsében általában nincs egy-az-egyhez-megfelelés. Az ekvivalenciatípusokat explicit módon tárgyalni kell a szókincs oktatásában (az egy-az-egyhez-megfelelés mellett az egy-a-többhöz-megfelelést; a több-az-egyhez-megfelelést; az egy-a-részhez-megfelelést; az egy-a-nullához-megfelelést) (Forgács E., 2007:192kk.). Nyelvi példákkal kell szemléltetni, hogy a szavaknak nem önmagukban van jelentésük, hanem egy adott rendszeren belül, a többi nyelvi jelhez való viszonyukban. A nyelvi jel jelentése tehát relációs fogalom, az adott paradigmaticai mezőt alkotó szavak számától, jelentésterjedelmétől függ, például:

ném. *Baum* – m. *fa*; ang. *tree*

ang. *wood* – m. *fa* és *erdő*; német. *Holz* és *Wald*

ném. *Wald* – m. *erdő*; japán *mori*

japán *ki* – m. *fa*; német. *Baum* és *Holz* (Löbner 2003:231).

A hallgatókkal fel kell ismertetni, hogy az olyan kérdések, mint a következő, rosszak: - "Hogy mondják németül azt, hogy sötét?"

### Szintagmatikai mezők

A fenti kérdés azért helytelen, mert a *sötét* szó többjelentésű, s így a németben több ekvivalense van, például:

- m. *sötét ruha* – ném. *dunkles Kleid*
- m. *sötét haj* – ném. *dunkle Haare*
- m. *sötét bőrű* – ném. *dunkelhäutig*
- m. *sötét tett* – ném. *finstere Tat*
- m. *a sötét középkor* – ném. *das finstere Mittelalter*
- m. *sötét gondolatok* – ném. *schwarze/finstere Gedanken*
- m. *sötét színek* – ném. *dunkle Farben* (művészet; konkrét); *düstere Farben* ('komor')
- m. *sötétben látni* – ném. *schwarz sehen*
- vö. még a következő frazeologizmusokat: (a) *sötétben tapogatózik* (vö. Forgács T., 2003: 634) – ném. *im Dunkeln tappen* (Duden, 2002:176).

A paradigmaticai mezőt alkotó szinonimák mellett az antonimákat is érdemes kontrasztív módon megvizsgálni, hiszen a mentális lexikonban az antonimák is szemantikai hálót alkotnak. A *sötét* antonimájának, a *világos*-nak szintén több német ekvivalense van: *klar, hell, licht, helllicht, deutlich, klipp und klar, weiß* (Halász, Földes & Uzonyi, 2003:1590). A *világos* aktuális jelentései a vele alkotott szókapcsolatokban realizálódnak:

- m. *világos ruha* – ném. *helles Kleid*
- m. *világos sör* – ném. *helles Bier* (főnévként: *das Helle*)
- m. (sakkban) *világos* – ném. *weiß* (főnévként: *das Weiß*)
- m. *világos nappal* – ném. *am hell(icht)en Tag*; ('világosságnál') *bei hellichtem Tage, bei Tageslicht/Tageshelle*
- m. (átv.) *világos feje van* – ném. *er hat einen hellen/klaren Kopf/Verstand*
- m. *világosan gondolkodik* – ném. *er denkt klar*
- m. *világos pillanataiban* – ném. *in seinen lichten/hellen Augenblicken*
- m. *világos stílus* – ném. *klarer Stil*
- m. *világosan kivehető/látható* – ném. *klar sichtbar, deutlich sichtbar*
- m. *világosan megmondtam* (kijelentés) – ném. *ich habe (es) (doch) klar und deutlich gesagt*; (parancs) *ich habe es klipp und klar / ausdrücklich gesagt*
- m. *világossá lesz/válik vmi* – ném. *klar werden; jmdm. klar werden/einleuchten, jmdm. ersichtlich werden*
- m. *Hiszen ez világos, nemde?* – ném. *Das ist (ja) doch klar/greifbar/einleuchtend!; Das leuchtet doch ein!*
- m. *világos, mint a nap / a napnál is világosabb* – ném. *es ist sonnenklar; (es ist) (so) klar wie die Sonne*
- m. *világos, mint a vakablak* (szleng; 'nem világos, hanem nagyon zavaros, érthetetlen'; vö. Forgács T., 2003: 805) ≠ *klar wie Kloßbrühe / wie dicke Tinte / wie dicke Suppe sein* (beszélt nyelvi, humoros; 'magától értetődik, teljesen világos'; vö. Duden, 2002:414).

A példákból fontos tanulságok vonhatók le, amelyeket a német nyelv szókincsének az oktatásában a hallgatókban tudatosítani kell:

- a szavak sokszor többjelentésűek (poliszémek);
- a lexikális elemek szemantikai terjedelme a nyelvekben más és más, így a kapcsolódásaik más lexikális elemekkel különbségeket mutatnak;
- az anyanyelvi transzfer interferenciális hibákhoz vezethet;
- a szavak jelentése a kontextusban aktualizálódik, ezért a szavakat szókapcsolatokban kell megtanulni.

### *Kontrasztív nyelvszemlélet – perspektívaváltás*

A kontrasztív szemléletű, a mezőelmélet eredményeit alkalmazó szókincsoktatásnak a perspektívaváltás lehetőségét is ki kell használnia. Ez azt jelenti, hogy a forrásnyelv és a célnyelv pozícióját változtatni kell, azaz nem mindig a magyar nyelvből kell kiindulni. Fordított irányban is fel kell tehát tenni olyan rossz kérdéseket, mint például: „Hogy mondják magyarul azt, hogy *dick*?” A válasz itt is ugyanaz: a kontextustól függ, mi a *dick* magyar ekvivalense (Halász, Földes & Uzonyi, 2004: 385):<sup>1</sup>

ném. *dicker Mensch* – m. *kövér ember*

ném. *dickes Buch* – m. *vastag könyv*

ném. *dicke Lüge* – m. *durva* ('feltűnően nagyfokú') *hazugság*

ném. *dicke Freunde* – m. *szoros/jó barátok*

ném. *jmdn., etw. dick(e) haben* (beszélt nyelvi; vö. Duden, 2002:164) – m. *elege van valakiből/valamiből*

ném. *es dick(e) haben* (beszélt nyelvi; 'sok pénze van'; vö. Duden, uo.) – m. *vastag (személy)*.

A következő szókapcsolatok azért tanulságosak, mert legtöbbjük mind alkalmi szókapcsolatként, mind kötött szókapcsolatként, azaz frazeologizmusként is értelmezhető. Hangsúlyozni kell, hogy a szókincsoktatásnak nemcsak szavakat és szabad, alkalmi szókapcsolatokat, hanem kötött, állandósult szókapcsolatokat, frazeologizmusokat is közvetítenie kell:

ném. *jmdn. dick machen* – (szabad szókapcsolatként) m. *vkit kövérré tesz, hizlal*; (állandósult szókapcsolatként, szalopp; vö. Duden, 2002:164) m. *vkit teherbe ejt*

ném. *einen dicken Bauch haben* – (szabad szókapcsolatként) m. *kövér, nagy a hasa vkinek*; (állandósult szókapcsolatként; *durva*; 'állapotos'; vö. Duden, 2002:96) – m. *bekapta a legyet vki* (Forgács T., 2003:442)<sup>2</sup>

ném. *eine dicke Brieftasche/ein dickes Portemonnaie (haben)* – (szabad szókapcsolatként) m. *vastag pénztárca, vastag a pénztárcája vkinek*; (állandósult szókapcsolatként; 'sok pénze van'; vö. Duden, 2002:139) m. *vastag pénztárcája van vkinek*

ném. *ein dickes Fell haben* – (szabad szókapcsolatként) m. *vastag a bőre vkinek*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; 'sok bosszúságot képes elviselni'; vö. Duden, 2002:215) ≠ (pseudo-ekvivalens, hamis barát) m. *vastag a bőr (az arcán/a képén/a pofáján) vkinek; vastag bőr van (az arcán/a képén/ a pofáján) vkinek* ('nincs benne szeméreméret, tisztesség; tisztességtelen, erkölcstelen, becstelen'; vö. Forgács T., 2003: 86)

<sup>1</sup> A kollokációs teszthez vö. Glück (2000:353). Glück a következő példákat hozza: *dicker Mann, dickes Buch, dicke Lüge* és *dicke Freunde*.

<sup>2</sup> A szókapcsolatnak a szleng 'elveszti a szüzességét, ill. (házasságon kívül) teherbe esik' jelentése mellett van egy másik értelme is: 'elhiszi a hazugságot, lépre megy' (Forgács T. uo.).

ném. *ein dicker Fisch* – (szabad szókapcsolatként) m. *kövér hal*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; 1. 'keresett bűnöző'; 2. humoros 'vki, aki egy bizonyos területen kiemelkedő') m. *nagy hal/kutya*  
 német. *ein dicker Hund (sein)* – (szabad szókapcsolatként) m. *kövér kutya*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi, pejoratív; vö. Duden, 2002:376) m. *eszméletlen szemtelenség, arcátlanság/pofátlanság*  
 német. *einen dicken (vagy: harten) Schädel / dicken Kopf haben* – (szabad szókapcsolatként) m. *vkinek vastag a koponyája*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; vö. Duden, 2002:649) m. *nehéz feje van/nehézfejű, keményfejű, önfejű, konok*  
 német. *dicke (oder: wollene) Strümpfe anhaben* – (szabad szókapcsolatként) m. *vastag zokni van vkin*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; 'nem akar vmit hallani'; vö. Duden, 2002:743) m. *vki a fülén ül*  
 német. *ein dickes Ei* – (szabad szókapcsolatként) m. *nagy, kövér tojás*; (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; 1. 'kellemetlen, komoly, aggasztó dolog'; 2. 'kiváló, kimagasló dolog'; vö. Duden, 2002:182) m. *kemény dió ('nehéz dolog');* *nagyszerű dolog, csúcs*  
 német. *(ach) du dickes Ei! / (ach) du dicker Vater!* – (állandósult szókapcsolatként a csodálkozás kifejezésére; vö. Duden, 2002:806) m. *A kutya fáját!; A hétszázát!; A mindenségit!; A kutya teremtésit!; A kutya meg a macska! (A kutya meg a macskáját neki!); A macska rúgja meg!; Azt a rézangyalát!/Azt a fűzfán füttyülő (, jégen kopogó) rézangyalát!* (népies) (Pusztai, 2003:1146)  
 német. *es ist/herrscht dicke Luft* – (állandósult szókapcsolatként; 'feszült, ingerült légkör'; vö. Duden, 2002:492) m. *puskaporos a levegő vhol* (vö. Forgács T., 2003: 456)  
 német. *bei jmdm. eine dicke/große/gute Nummer haben* – (állandósult szókapcsolatként; beszélt nyelvi; 'vki által tisztelt, nagyra értékelt, sokra tartott'; vö. Duden, 2002:550) m. *be van vágódva vkinél, jó vkinél*  
 német. *durch dick und dünn* – (állandósult szókapcsolatként) m. *tűzön-vízen keresztül/át*  
 német. *das dicke Ende kommt noch* – (állandósult szókapcsolatként) m. *hátravan még a feketeleves.*

## ***Pszicholingvisztikai (a mentális lexikon hálózat-összefüggéseire vonatkozó) kutatások és szókincsoktatás***

A szintagmatikai mezők vizsgálata mutatja, hogy a szavak nem kombinálhatók egymással szabadon [ném. Selektionsrestriktionen, -beschränkungen]; az egymással együtt előforduló szavak, a szintagmatikai mezők komponensei között „lényegi értelemösszefüggések vannak [ném. „wesenhafte Sinnbeziehungen“, vö. Porzig, 1973:79], ugyanazon szintaktikai udvarhoz tartoznak [ném. „syntaktischer Hof“], szemantikailag kongruensek [ném. „semantisch kongruent“]; a tagok között lexikális szolidaritás van [ném. „lexikalische Solidarität“, vö. Coseriu, 1978]; kompatibilisek egymással, azaz szemantikai valenciaösszefüggések vannak köztük [ném. „Kompatibilität“, „semantische Valenz“, vö. Schippan, 1972: 83kk.].

A mezőelmélet ezen a ponton kapcsolható össze a pszicholingvisztikai kutatásokkal. Mentális lexikonunkban (az ún. intern lexikonban) a szavak tudvalevőleg különböző hálózatokat, hálóösszefüggéseket alkotnak (Kovács, 2013; Drahotka & Szabó 2015: 91kk.). Többféle hálót különböztetünk meg, amelyek közül a szókincs oktatásában az ún. kollokációs háló érdemel különös figyelmet (Kovács, 2013:189k.). Kollokációkon olyan kötött szókapcsolatokat – Reder (2006) terminusával élve „zweigliedrige kompositionelle lexikalische Gruppierungen” – értünk, mint pl. m. *célül tűz ki vmit* – német. *sich etw. zum Ziel setzen*; m. *büntetést kiszab, kiró* – német. *eine Strafe auferlegen*; m. *tudomást szerez vmiről* – német. *etw. in*

*Erfahrung bringen*; m. *intézkedéseket hoz* – ném. *Maßnahmen treffen*. Ha átvesszük Hausmann (1984) terminológiáját, akkor azt mondhatjuk, hogy a főnév és ige kapcsolatából álló kollokációkban a főnév az ún. bázis [ném. Basis], az ige pedig az ún. kollokátor [ném. Kollokator]. A kollokációk helye a szókapcsolatok között vitatott. Alapvetően két besorolás lehetséges (Reeder, 2006:57):

- 1.) az egyik felfogás szerint a szókapcsolatoknak három fajtáját különböztetjük meg: 1. szabad szókapcsolatok; 2. kollokációk; 3. frazeologizmusok (Székely, 2008:85);
- 2.) a másik nézet szerint a szókapcsolatok kétfélék lehetnek: 1. szabad szókapcsolatok és 2. frazeologizmusok (mint kötött szókapcsolatok), s a kollokációk ebben a második csoportban kapnak helyet (Burger, 2010:38).

Burger (2010:37) a második nézőpontot képviseli: a kollokációkat a referenciális frazeologizmusokon belül a nominatív frazeologizmusokhoz sorolja. A nominatív frazeologizmusokon belül pedig megkülönböztet 1) idiómákat [Idiome/idiomatische Wortverbindungen], 2) rész-idiómákat Teil-Idiome] és 3) kollokációkat mint harmadik csoportot (Burger, uo.). Magam is ezzel a felfogással értek egyet, a tágabb frazeologizmus-értelmezésnek megfelelően. A funkciógés szerkezeteket [ném. Funktionsverbgefüge] a kollokációk alcsoportjának tekintem.

A nyelvtanuló számára a fenti elméleti kérdések nem feltétlenül fontosak. A fontos az, hogy a kollokációkat az idegen nyelvben helyesen használja. Mivel a magyar anyanyelvűek mentális lexikona, így kollokációs hálója is eltér a német anyanyelvi beszélőkéétől, ezért az ún. bázis nem hívja elő a kollokátort, vagy pedig anyanyelvünk analógiájára alkotjuk meg a célnyelvi kollokációt. A tükörfordítás azonban legtöbbször nem működik, vö. pl. m. *intézkedéseket hoz* – ném. *Maßnahmen treffen*; m. *ellenállást tanúsít* – ném. *Widerstand leisten*. Ezért kell a kollokációkra az idegen nyelvek oktatásában nagy hangsúlyt fektetni. A különbségek mellett azonban azt is hangsúlyozni kell, hogy a magyar és a német nyelv kollokációi olykor egy az egyben megfeleltethetők egymásnak, pl. m. *számlát kiállít* – ném. *eine Rechnung ausstellen*; m. *határidőt betart* – ném. *den Termin einhalten*; m. *jegyzőkönyvet vesz fel* – ném. *ein Protokoll aufnehmen*; m. *számlára befizet* – ném. *auf das Konto einzahlen*. Ugyanazon bázis több kollokátorral is állhat, s ezek között a kollokációk között vannak olyanok, amelyeket a magyarból tükörfordítással átültethetünk a németbe, s vannak olyanok, amelyeket nem, pl. m. *betartja a törvényt* – ném. *das Gesetz einhalten*; de: m. *megszegi a törvényt* – ném. *das Gesetz brechen* (vagy: m. *vét a törvény ellen* – ném. *gegen das Gesetz verstoßen*); m. *törvényt hoz* – ném. *ein Gesetz verabschieden/erlassen*.

## Összegzés

A nyelvi jelek aszimmetriája, azaz a poliszémia és a nyelvek aszimmetriája, azaz a nyelvek különböző mezőbeli felosztásai, a poliszémiakülönbségek miatt a kollokációkat általában nem lehet a magyarból egy az egyben (tükörfordítással, mint kalkokat) átültetni a németbe. A szavak jellemzően többjelentésűek, s egy forrásnyelvi szó jelentéseit a célnyelvben több szó fejezi ki. A (többnyire poliszém) forrásnyelvi szavak és a (szintúgy poliszém) célnyelvi ekvivalensek jelentésterjedelme ritkán azonos. A jelentés a kontextusban aktualizálódik, azaz nem szavakat fordítunk, nem szavakat feleltetünk meg egymásnak, hanem kontextusokat, azaz legalábbis szókapcsolatokat. Ezért a szavak kombinálhatóságára különösen

figyelni kell. Annak a kérdésnek tehát, hogy mi egy izolált forrásnyelvi szó célnyelvi ekvivalense, nincs értelme: nem szavaknak van ekvivalense, hanem szókapcsolatoknak. A forrás- és a célnyelvi beszélők kollokációs hálójuk különböző, ezért a kollokációkra az idegen nyelvek oktatásában nagy hangsúlyt kell fektetni. Ezzel az anyanyelvi transzfer hatására keletkező interferenciális hibák kiküszöbölhetők.

Reder (2006:59) szerint a kollokációs hibák értékelése az idegen nyelvek oktatásában alapvetően az alkalmazott oktatási módszertől függ, attól, hogy a cél a kommunikációban az érthetőség [Verständlichkeit] vagy pedig a nyelvhelyesség [Korrektheit]. A némettanárok képzésében az elvárás egyértelmű: az érthetőség nem elég, a nyelvtanártól korrekt, helyes nyelvhasználatot várunk el.

A német nyelv szókincsének oktatására vonatkozó fenti gondolatok általánosíthatók az idegen nyelvekre általában. Az elmondottak alapján tehát az idegen nyelvek szókincsének az oktatásában a következő irányelveket tartom fontosnak követni:

- explicit, irányított szókincsoktatás, amelynek a célja felismertetni/tudatosítani, hogy 1) a nyelvek különbözőképpen képezik le a világot (ekvivalenciatípusok, paradigmaticai mezők); 2) a nyelvi jelek aszimmetrikusak (poliszémia), így a forrás- és célnyelvi szintagmatikai mezők sokszor különbözőek; 3) a célnyelvi beszélők kollokációs hálójuk különbözik a miénktől; 4) a szókincs rendszer (strukturális szemlélet);
- a mentális lexikonban tárolt szókincs hálózat-összefüggéseinek a vizsgálata rávilágít arra, hogy a szókincs oktatásában nem szavakat, hanem szókapcsolatokat kell közvetítenünk, ami az esetleges interferenciális hibák kiküszöbölésében is segít; ez a módszer ismerteti fel a nyelvtanulókkal a nyelvek rendszerszerűségét, a nyelvi rendszerek különbözőségét;
- a tudatos, tudatosító kontrasztív módszer nemcsak az interferenciális hibák kiküszöbölésében segít, hanem az anyanyelv ismeretére és tudatos használatára is pozitív hatással van;
- a kontrasztív módszer feltétele: az anyanyelv bevonása az idegen nyelv oktatásába (fordítási feladatokkal is); szükség van perspektívaváltásra (anyanyelv → idegen nyelv; idegen nyelv → anyanyelv);
- a rendszerszemlélet az alapja a tudatos nyelv szemléletnek és nyelvhasználatnak; ebben rejlik a reflektálás képessége a nyelvre mint rendszerre és a nyelvre mint kommunikációs eszközre (ún. Language Awareness [Sprachbewusstsein, Sprachbewusstheit, Sprachsensibilität, Sprachaufmerksamkeit]).

## **Irodalomjegyzék**

- Burger, Harald (2010). *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. 4., neu bearbeitete Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag. (= Grundlagen der Germanistik, Bd. 36)
- Coseriu, Eugenio (1978). „Lexikalische Solidaritäten.“ In Geckeler, Horst (Hrsg.): *Strukturelle Bedeutungslehre* (pp. 239-253). Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Drahota-Szabó Erzsébet (2015). *Fordíthatóság, fordíthatatlanság és ami közötté van. A kultúraspecifikus nyelvi elemek átültetéséről*. Szeged: Grimm Kiadó.
- Duden, 2002 = Der Duden in zwölf Bänden. Das Standardwerk zur deutschen Sprache. Band 11. *Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. 2., neu bearbeitete und aktualisierte Auflage. Mannheim: Dudenverlag.
- Forgács, Erzsébet (2007). *Kontrastive Sprachbetrachtung*. Szeged: Klebelsberg Kuno Egyetemi Kiadó.
- Forgács Tamás (2003). *Magyar szólások és közmondások szótára. Mai nyelvünk állandósult szókapcsolatai példákkal szemléltetve*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Glück, Helmut (Hrsg.) (2000). *Metzler Lexikon Sprache*. Zweite, überarbeitete Auflage. Stuttgart/Weimar: Verlag J. B. Metzler.
- Halász Előd, Földes Csaba & Uzonyi Pál (2003). *Magyar-Német Nagyszótár. Ungarisch-Deutsches Großwörterbuch*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Halász, Előd, Földes, Csaba & Uzonyi, Pál (2004) *Német-Magyar Nagyszótár. Deutsch-Ungarisches Großwörterbuch*. Budapest Akadémiai Kiadó.
- Hausmann, Franz Josef (1984) Wortschatzlernen ist Kollokationslernen. *Praxis des neusprachlichen Unterrichts*, 1984/31, 395-406.
- Kovács László (2013) *Fogalmi rendszerek és lexikai hálózatok a mentális lexikonban*. 2., átdolgozott, bővített kiadás. Budapest: Tinta Könyvkiadó. (=Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához, 150.)
- Löbner, Sebastian (2003). *Semantik. Eine Einführung*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Porzig, Walter (1973). Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen. *Wortfeldforschung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. pp. 78-103. (Első megjelenés in: Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur, 1934/58.)
- Pusztai Ferenc (Szerk.) (2003). *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Reder, Anna (2006) *Kollokationen in der Wortschatzarbeit*. Wien: Praesens Verlag.
- Schippa, Thea (1972). *Einführung in die Semasiologie*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.
- Székely, Gábor (2008). Was zwischen den Phraseologismen und den freien Wortgruppen zu finden ist? In Boszák, Gizella (Hrsg.): *Wissenschaften im Dialog* (pp. 81-87). Großwardein: Partium Verlag. (= Studien aus dem Bereich der Germanistik, Bd. 3; Schriftenreihe des Lehrstuhls für germanistische Sprach- und Literaturwissenschaft der Christlichen Universität Partium, Bd. 6)